

Alcantarai Szent Péter

Elmélkedő filozófus (?)

Alkotó	A Híradás a pásztoroknak mestere működött Nápolyban 1630-1660 körül
Készítés helye	Nápoly
Megnevezés	festmény
Anyag	vászon
Technika	olaj
Méret	magasság: 100 cm szélesség: 70 cm
Leltári szám	58.921
Egyéb	"Maestro dell'Annuncio ai Pastori" Birminghamban őrzött festményéről nevezett Nápolyban 1620-1630 között működött mester: szükségénév, korai Caravaggio követő. Il Maestro degli Annunci ai pastori e i pittori dal «tremendo impasto» (Napoli 1625-1650). Ediz. illustrata di Nicola Spinosa (Autore) Ugo Bozzi Editore, 2021

Leírás

A kép korábban Szent Jeromosként szerepelt a szakirodalomban. Újabb meghatározása a kép müncheni változatával kapcsolatban történt. Alcantarai Szent Péter spanyol születésű ferences szerzetes, a minoriták rendjén belül az alcantarai reformkongregáció megalapítója volt. Reformtörekvéseiben támogatta a karmelita rendet, és lelki tanácsadója volt Avilai Szent Teréznek. Szigorú és önsanyargató életet élt, s életírója szerint különös adottsággal rendelkezett a meditációra. A koponya, amely ábrázolásain gyakori attribútuma, ezt az elmélyült szellemi-lelki tevékenységet, a földi lét végső célja fölötti elmélkedést segítette. A koponyával meditációban vagy aszketikus visszavonultságban ábrázolt szent, illetve egyházatya gyakori téma a XVII. században, elterjedtsége a tridentin zsinat utáni katolicizmus elmélyültebb vallásosságáig állt összefüggésben. A tridentinum utáni katolikus egyház az elmélkedés és a keresztény aszkézis kézikönyvének Loyolai Szent Ignác lelkigyakorlatos könyvét tekintette. Az 1548-ban megjelent munka az emberi lét végső céljához, a lélek üdvösségéhez vezető úttal foglalkozik. A kép az ezzel kapcsolatos meditáció első fázisát idézi fel. Minthogy az üdvösség elérése a bűn a legfőbb akadály, a jezsuita író az egyhónapos lelkigyakorlat első hetében az üdvösséghez vezető halál, valamint a bűn története fölötti elmélkedést írja elő, az öszülők bűnétől saját bűneinkig. Ezt a folyamatot fejezi ki az ember teremtettségét, halandó voltát és az eredendő bűnt egyaránt jelző koponya — jelképesen Ádám koponyája —, valamint a szent magára mutató kézmozdulata. A kép színvilága komor, puritán. A sötétszürke háttérből csupán alig látható kontúrral válik ki a fekete lepellel borított, meggörnyedt váll. Az alakot balról erős fény világítja meg, amely nem csupán természeti jelenség. Szimbolikus szerepe van, általa a meditációt követő belső megvilágosodás fejeződik ki. A fény annyiban kompozíciós eszköz, hogy a mondanivaló szempontjából lényeges részeket hangsúlyozza, a kérget, göcsörtös kezeket, főként a jobb kéz beszédes mozdulatát és a mély szemgödört, barázdált arcot, amint szemközt fordul a föld színű koponyával. A kép modellálása érzékenyen kidolgozott, a festő az arc plasztikájában gondosan tér ki a részletekre, különösen a szem- és szájkönyéken és a rövid, tüskés hajjal borított fejtetőn. Buzási Enikő 1993

Proveniencia

San Marco-gyűjtemény, 1926.

Restaurálás

1982-83-ban a Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Tanszékén

Bibliográfia

- Cséfalvay Pál, szerk.: Keresztény Múzeum, Esztergom. Budapest, 1993. 20-251, kat. sz. 148 (Buzás Enikő)
- La pittura napoletana dal Caravaggio a Luca Giordano (kiállítási katalógus) Torino, 1983. 126
- Spinosa, Nicola: L'opera completa del Ribera. Milano, 1978. 348, 349, 350. kat. számok (az esztergomi kép változatai);
- Dizionario Enciclopedico Bolaffi, V. i 974- 82-83 (Francesco Fracanzano címszó az analógia fotójával);
- Brown, Jonathan: Jusepe de Rihera. Prints and Drawings (kiállítási katalógus). Princeton-Cambridge (Mass.), 1973-1974;
- Mâle, É.: L'art religieux après le Concile de Trente. Paris, 1932. 206;
- szó);
- Kirschbaum, E.: Lexikon der christlichen Ikonographie, Bd. VIII. Rom-Freiburg-Basel-Wien, 1976. 175. (Petrus von Alcántara címszó). Vö. Kunstle, K. : Ikonographie der Christlichen Kunst, II. Freiburg im Breisgau, 1926. 500-501 (Petrus von Alcántara cím
- Mucsi 1975 , 54 (Szent Jeromosként);
- Boskovits-Mojzer-Mucsi 1964, 100. (Szent Jeromosként);
- Gemäldekataloge, Bayerische Staatsgemäldesammlungen, Alte Pinakothek, München, Bd. I. Spanische Meister. Szerk. Soehner, Haldor. München, 1963. 165-167;